

bevoegd, verdragen te sluiten met inheemse vorsten of, als die vorsten of andere hoofden ontbraken, met inheemse volkeren. Hij benoemde voorts alle ambtenaren (alweer: behalve de hoogste, die wij reeds opsomden), t.w. zowel die welke werkzaam waren bij de departementen en daaronder ressorterende diensten als die welke waren ingedeeld bij het Binnenlands Bestuur.

Zijn exorbitante rechten hielden in dat hij niet in Indië geboren personen, bijvoorbeeld uit Nederland, China of enig ander land overgekomen agitatoren, of het verblijf in heel Indië of in een deel daarvan kon ontzeggen, als de betrokkenen 'gevaarlijk (werden) geacht voor de openbare rust en orde' – bij verdenking van een misdrijf konden zij ook, in afwachting van hun verwijdering (oftewel externering), bij besluit van de procureur-generaal in voorlopige hechtenis genomen worden. Voorts kon de gouverneur-generaal in Indië geboren personen, die 'gevaarlijk (werden) geacht voor de openbare rust en orde', een bepaalde verblijfplaats aanwijzen (interneren) dan wel hun het verblijf in bepaalde delen van Indië ontzeggen en ook dezen konden bij verdenking van een misdrijf onmiddellijk in voorlopige hechtenis genomen worden. In elk geval evenwel waarin die exorbitante rechten konden worden toegepast, moest de betrokkene eerst gehoord worden, d.w.z. dat hem of haar een reeks vragen werd voorgelegd; vragen en antwoorden werden in een proces-verbaal opgenomen en de betrokkenen konden er nog een memorie van verdediging aan toevoegen. Werden de exorbitante rechten toegepast op inheemsden, dan behoefde de gouverneur-generaal de minister van koloniën niet onmiddellijk in te lichten – dat diende hij wél te doen, wanneer zij anderen betroffen, en waren die anderen in Nederland geboren Nederlanders, dan diende de regering daarvan kennis te geven aan de Staten-Generaal. Kennisgeving aan de Volksraad was slechts voorgeschreven in die gevallen waarin de exorbitante rechten toegepast waren op niet in Indië geboren personen, anders gezegd: de voor een flink deel en tenslotte zelfs voor bijna de helft uit inheemsden bestaande Volksraad behoefde niet officieel te worden ingelicht, wanneer tegen inheemsden politieke dwangmaatregelen werden genomen.

Bij de toepassing van de exorbitante rechten speelde de Raad van Nederlands-Indië een belangrijke rol. Die Raad, bestaande uit een vice-president¹ en tenminste vier en ten hoogste zes leden (in de twintigste

¹ De gouverneur-generaal was president van de Raad en zat de belangrijkste zittingen voor; de vice-president zou, als geen opvolger van de gouverneur-generaal benoemd of als er geen luitenant-gouverneur-generaal in functie was, als waarnemend gouverneur-generaal optreden.